

משרד החינוך

מינהל חברה ונוער

להיות ישראלי....

מטרות

- לברר באמצעות סקר את מרכיבי הזהות הישראלית של המשתתפים
- לעמוד על ריבוי המשמעויות של המושג "ישראלי" בחברה הישראלית ועל חשיבות הצורך במכנים משותפים בחברה הישראלית.

סקר – ישראלי בעיני הוא מי ש...

המנחה יסביר למשתתפים כי במסגרת ההכנה לקבלת תעודת הזהות, נלמד להכיר תפיסות והתייחסויות לסוגיית הזהות הישראלית

פעילות בקבוצות – עריכת סקר

כל קבוצה תערוך סקר סביב השאלה "ישראלי בעיני הוא מי ש..." בקהילה, ברחוב, במשפחה ותרז את הממצאים לדיון במליאה (ניתן להשתמש בכלי מתקשב.)

שאלות לדיון בקבוצה

1. כיצד הרגשתם במהלך הסקר? האם המרואיינים שיתפו פעולה, אילו לבטים עלו סביב הגדרת מיהו ישראלי בעיני?
2. אילו מאפיינים הופיעו פעמים רבות? אילו מאפיינים הפתיעו אתכם?
3. אילו מהמאפיינים חשוב בעיניכם לכל ישראלי?
4. לקראת המליאה, בחרו 3-4 מאפיינים מתוך הסקר "ישראלי בעיני הוא מי ש..."

מליאה

כל קבוצה מציגה את המאפיינים שבחרה מתוך הסקר ומספרת על תהליך העבודה המשותפת וההתנסות בהעברת הסקר.

שאלות לדיון במליאה

1. מה דעתכם על ממצאי הסקר? האם הם מאפיינים את הזהות הישראלית? באילו מובנים? האם עלו לכם שאלות או תהיות בעקבות הסקר? מהם?
2. האם הופתעתם מממצאי הסקר? פרטו.

משרד החינוך

מינהל חברה ונוער

3. מה ניתן ללמוד מתוצרי הקבוצות על הזהות הישראלית?
4. מדוע לדעתכם חשוב שיהיה לקבוצה, לקהילה, לעם, לחברה מכנים משותפים?
העלו רעיונות – מה האתגרים שעומדים בפנינו ליצירת ישראליות משותפת?
כיצד ניתן להרחיב את המכנה המשותף בחברה הישראלית?

למנחה, לסיכום הדיון מומלץ לעיין באחד משני הקטעים לבחירתכם:

1. פרופ' אניטה שפירא, הסטוריונית וחוקרת החברה הישראלית:

האם קיימת כיום "זהות ישראלית"? מי אתה, הישראלי? מתנחל בגדה, עוטה דובון וטלית, חובש כיפה ומניף תת-מקלע? חרדי מבני ברק, הסר למרותו של האדמו"ר? תושב שינקין, בעל תסרוקת מוזרה המושכת תשומת לב? עולה מרוסיה, הגאה בשפתו ובתרבותו, או עולה מאתיופיה, הנאבק להכרה מצד הרבנות הראשית? חוזר בתשובה, השב אל המעיין ונוטש את עוולות העולם המודרני? אשכנזי המבקש לשמוע מוסיקה קלאסית, או מזרחי המעדיף מוסיקה מזרחית? או שמא רוב דומם של ישראלים, חילוניים בהשקפת עולמם, אך מבקשים לשמור על קשר למסורת אבות; מבקשים שלום עם ביטחון; רוצים קדמה כלכלית, ואלי סתם לחיות ככל האדם. ומה על האזרחים הערבים של מדינת ישראל, כמובן, אפשר היה לנסח את כל הפסקה במין נקבה, מה שהיה מתאר חמישים אחוז לפחות מן האוכלוסייה...." (מתוך: שפירא, אניטה. יהודים, ציונים ומה שביניהם, עם עובד 2007)

- מה דעתכם על הזהות הישראלית לפי דבריה של פרופ' אניטה שפירא? כיצד הם מתקשרים לפעילות ולדיון בכיתה?

משרד החינוך

מינהל חברה ונוער

2. הרב חיים סבתו, רב, סופר וראש ישיבה:

... המשכתי בדרכי ובאחת הסמטאות המרוצפות באבני ירושלים עכבו את דרכי כמה אנשים. ... אחד מהם אחז בשולי מעילי, התבונן לתוך עיניי ושאל בקול: מי אתה? וכולם ענו כהד מאחוריו: מי אתה? מי אתה? נקבתי בשמי ובחניכתי.

צחוק גדול צחק אותו האיש, ואחריו צחקו כולם בלעג.

- וכי סבור אתה ששמך אינו ידוע לנו? אבל מי אתה? חזר ושאל. מי אתה?

- עברי אנוכי, ואת אלוקי השמים אני ירא.

- מאין באת, ומה מעשיך?

- חאלב חדר הורתי, קהיר עיר לידתי, בית מזמיל ערש גידולי. נפאח נצרפה אמונתי.

- לא, לא, הם משיבים, את זאת קראנו מכבר. אבל מי אתה?

- וכי אינכם יודעים מי אני? ומה פנימי נפשי? והלוא תשעה ספרים כתבתי, חמשה ספרי מעשים, וארבעה ספרים של דברי תורה, ובכולם לא כתבתי אלא על עצמי, קראו בהם ודעו מי אני ומה נבוכי חיי.

- כבר קראנו, הם משיבים, כבר קראנו. ומכל עברים ממשיכים וצועקים: מי אתה אדוני הסופר, מי אתה?

- לא ידעתי מה הם מבקשים ממני עד שצעק אחד עלי: מי אתה? הלנו אתה אם לצרינו?

- חרדי אתה או ציוני? קבוצת אנשים צועקת מימיני, חרדי או ציוני, חרדי או ציוני?

מי אתה, חובש בית המדרש או סופר? למי אתה כותב, לשומרי מצוות או לגלויי ראש? למתנחלים או לאנשי השומר הצעיר?

הבטתי בהם בתמיהה, והם חוזרים ושואלים הלנו אתה אם לצרינו, ימני או שמאלני? חייב אתה לומר!

העזתי והשבתי לו: איני חייב כלום לאיש. מעולם לא הייתי חייב. אדם פשוט אני.

- אתה חייב. אתה חייב. איש ציבור אתה, סופר, ופרס נתנו לך, ועליך לגלות עצמך לפנינו. למי אתה חבר?

- חבר אני לכל אשר יראוך, השבתי בבוש פנים.

צחוק גדול עלה סביבותיי. מי אתה? מאיזה מגזר? מאיזה מגזר?

...

עוד זה מדבר וזה בא אדם נמוך, בטנו דבוקה לקרקע, הוא אמה וכובעו אמה, ובידו שידה ולה **מוכני** נשמטת, וכולה עשויה מגירות מגירות, ובידו אמת המידה והוא בא למוד אותי

משרד החינוך

מינהל חברה ונוער

בה לאורכי ולרוחבי.

-מה אתה עושה, שאלתי?

הביט בי האיש ואמר: אני בעל המגירות, וכל אדם בעולם חייב אני למוד אותו ולהכניסו למגירה כפי מידתו. עלי לכווצו, לקפלו, ולמעטו עד שייכנס למגירה שהוא חפץ בה, והיא מתאימה לו. אין מי שיישמט מידי. מדדני על כרחי וניסה לקפלני למגירה אחת ולא עלתה בידו, ניסה באחרת ולא עלתה בידו, וכן בשלישית וכן כולן. נתייגע, זיעה מילאה אותו ואמר, מה הוא זה שלפנינו? בעל המגירות אני. ומעולם לא היה לי מי שלא נכנס למגירה. ואז אמר: חייב אני לקצץ ידיו ורגליו כדי שייכנס. נמלטתי מידו, נחפזתי ובאתי לכאן.

...

(מתוך דברים שאמר בטקס קבלת פרס התרבות היהודית, ספטמבר 2016)

1. מה כוונתו של הרב סבתו בתשובותיו לשאלה "מי אתה"?
2. "וכל אדם בעולם חייב אני למוד אותו ולהכניסו למגירה כפי מידתו". האם לדעתכם ניתן להכניס אנשים למגירות? מה משמעות הדברים בהקשר לדין על הזהות בחברה הישראלית?